

Informācijas par smēķēšanu iekļaušana mācību stundās vispārējās izglītības iestādēs Latvijā saistība ar skolēnu smēķēšanas paradumiem

Inese Stars, Santa Japeniņa¹

Rīgas Stradiņa universitāte, Sabiedrības veselības un epidemioloģijas katedra, Latvija

¹ *Slimību profilakses un kontroles centrs, Psihiskās veselības veicināšanas nodaļa, Latvija*

II

Ievads. Smēķēšanas izplatība pusaudžu populācijā ir aktuāla sabiedrības veselības problēma. Agrīni uzsākta smēķēšana palielina tabakas atkarības rašanās risku. Viens no atkarību profilakses pasākumiem ir informācijas par smēķēšanu iekļaušana veselības izglītības programmās. Sabiedrības veselības politiskajos dokumentos ir pamatota nepieciešamība izglītības sistēmā un mācību procesā iekļaut skolēnu izglītošanu par smēķēšanas ietekmi uz veselību. Vairāki pētījumi liecina, ka skolēnu vidū, kuri mācību procesa ietvaros ir saņēmuši informāciju par smēķēšanas kaitīgumu, smēķēšanas prevalence ir zemāka.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Darba mērķis ir analizēt saistību starp skolēnu smēķēšanas paradumiem (skolēnu smēķēšana pēdējo 30 dienu laikā; skolēna domas par smēķēšanu nākamos 12 mēnešus) un mācību procesā iekļauto informāciju par smēķēšanu Latvijā. Izmantoti dati no Slimību profilakses un kontroles centra 2011. gadā veiktā šķēsgriezuma pētījuma "Starptautiskais jauniešu smēķēšanas pētījums". Pētījumā tika iekļauti 3835 skolēni vecumā no 13 līdz 15 gadiem. Datu analīzei lietotas aprakstošās statistikas metodes: χ^2 tests, p vērtību aprēķināšana, 95% TI noteikšana.

Rezultāti. Pastāv saistība starp informācijas par smēķēšanu iekļaušanu mācību stundās un skolēnu smēķēšanu pēdējo 30 dienu laikā ($p = 0,008$). 69,2% (95% TI 67,2–71,2%) respondentu, kuriem šajā mācību gadā tika stāstīts par smēķēšanas kaitīgumu, pēdējās 30 dienās nav smēķējuši. Mazāks ir respondentu īpatsvars – 62,7% (95% TI 59,1–66,3%), kuriem šajā mācību gadā netika stāstīts par smēķēšanas kaitīgumu un kuri pēdējās 30 dienās nav smēķējuši. Respondentu īpatsvars, kuriem šajā mācību gadā netika stāstīts par smēķēšanu un kuri pēdējās 30 dienās ir smēķējuši neregulāri (18,3%), ir par 4,8 procentpunktiem (95% TI 1,7–8,1%) lielāks nekā respondentu īpatsvars, kuriem šajā mācību gadā tika stāstīts par smēķēšanu (13,5%). Pastāv saistība starp informācijas par smēķēšanas kaitīgumu iekļaušanu mācību stundās un skolēnu domām par smēķēšanu nākamos 12 mēnešus ($p = 0,02$). Statistiski ticami par 4,7 procentpunktiem (95% TI 1,2–8,4%) lielāks ir to respondentu īpatsvars, kuriem šajā mācību gadā tika stāstīts par smēķēšanas kaitīgumu un kuri domā, ka nesmēķēs nākamos 12 mēnešus (76,5%), salīdzinot ar respondentiem, kuri nav pārliecināti, ka kādā no mācību stundām tika stāstīts par smēķēšanu (71,8%). Par 3,9 procentpunktiem (95% TI 0,5–7,5%) lielāks ir to respondentu īpatsvars, kuri nav pārliecināti, ka šajā mācību gadā ir apsprieduši jautājumus par smēķēšanas ietekmi uz ķermeņa izskatu un kuri domā, ka smēķēs nākamos 12 mēnešus (27,4%), salīdzinot ar respondentiem, kuri mācību gadā ir apsprieduši jautājumus par smēķēšanas ietekmi uz ķermeņa izskatu un domā, ka smēķēs nākamos 12 mēnešus (23,5%).

Secinājumi. Informācijas par smēķēšanu iekļaušana mācību stundās vispārējās izglītības iestādēs Latvijā ir saistīta ar skolēnu smēķēšanas paradumiem. Skolēni, kuriem mācību stundās ir stāstīts par smēķēšanas kaitīgumu un smēķēšanas ietekmi uz ķermeņa estētisko izskatu, pēdējo 30 dienu laikā ir smēķējuši retāk. Skolēni, kuriem šajā mācību gadā mācību stundās nestāstīja par smēķēšanas kaitīgumu, biežāk norāda, ka pēdējo 30 dienu laikā smēķējuši neregulāri. Skolēnu īpatsvars, kuriem kādā no mācību stundām ir stāstīts par smēķēšanas kaitīgumu un kuri domā, ka nesmēķēs nākamos 12 mēnešus, ir lielāks, salīdzinot ar skolniekiem, kuri nav pārliecināti, ka šajā mācību gadā viņiem tika stāstīts par smēķēšanas kaitīgumu un kuri domā, ka nesmēķēs nākamos 12 mēnešus. Lielākais skolēnu īpatsvars, kuri domā, ka smēķēs nākamos 12 mēnešus, nav pārliecināti, ka šajā mācību gadā kādā no mācību stundām viņiem ir stāstīts par smēķēšanas kaitīgumu un par smēķēšanas ietekmi uz ķermeņa estētisko izskatu.